

Література:

1. Чурута І. Інвестиційні рейтинги та їхній вплив на інвестиційний імідж країни. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2018, №3. С. 70-78.
2. Кінах М. Чи можливі інвестиції під час війни? URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/chi-mozhlivi-investiciyi-pid-chas-viyni.html>.
3. Залєвська О. Інвестиції під час війни: тенденції та перспективи. URL: <https://buduysvoe.com/publications/investyciyi-pid-chas-viyny-tendenciyi-ta-perspektyvu>.
4. Куди інвестувати під час війни. URL: https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-vijny#headline_4.

Abstract: The importance of foreign investments for the development of the national economies of states has been studied. Areas of investment in the economy of Ukraine during the war, which can become attractive for investors, have been identified..

Keywords: investment, production potential, innovation, competition, investment climate

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ З МЕТОЮ ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ПОТРИВАЄВА Наталя,

д-р екон. наук, професор, професор

кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Розкрито законодавчі особливості формування витрат суб'єктів господарювання для цілей оподаткування, які пов'язані із псуванням або знищенням їх майна у зв'язку із форс-мажорними обставинами.

Ключові слова: витрати, оподаткування, форс-мажорні обставини, інвентаризація.

Важливим складовим елементом при визначенні об'єкта оподаткування зокрема в умовах воєнного стану виступають витрати [1]. Принципи визнання витрат, які викладені в розділі III Податкового кодексу, наближені до принципів визнання витрат підприємства відповідно до вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО) 16 «Витрати» [2]. З метою правомірного формування витрат, безпосередньо пов'язаних із псуванням або знищенням майна платника податків у зв'язку із форс-мажорними обставинами, платники податків відповідно до Податкового кодексу України зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або

податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством. При цьому платникам податків забороняється формування показників податкової звітності на підставі даних, не підтверджених зазначеними документами.

Відповідно до НП(С)БО 16 витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Водночас нестачі й втрати від псування цінностей включаються до інших операційних витрат [2]. З метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємстві проводиться інвентаризація. Сама процедура організації, основні правила та порядок документального оформлення інвентаризації активів та зобов'язань, що перебувають на балансі суб'єкта господарювання, визначено у Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань [3]. Цим нормативним документом передбачено випадки обов'язкової інвентаризації, яка проводиться в обсязі, визначеному керівником підприємства, зокрема у разі техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на день після закінчення явищ) або у разі встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів). Вважаємо за доцільне зауважити на тому факті, що підприємства, у разі знаходження на тимчасово окупованій території та/або на території проведення антитерористичної операції (або їх структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях), проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств [4].

Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на 01 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до

активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, та відобразити результати інвентаризації в бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду. Інвентаризація об'єктів державної власності проводиться відповідно до Методики проведення інвентаризації об'єктів державної власності [5].

Воєнні події за своєю сутністю пов'язані з виникненням надзвичайних ситуацій, зокрема руйнуванням, псуванням та/або знищенням матеріальних та культурних цінностей. Відповідно до Законом України «Про торгово-промислові палати в Україні» форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами [6]. До того ж Торгово-промислова палата України засвідчила форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили): військову агресію Російської Федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 год. 30 хв. 24 лютого 2022 року строком на 30 діб відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», та підтвердила, що зазначені обставини з 24 лютого 2022 року до їх офіційного закінчення є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та/або фізичних осіб за договором, окремим податковим та/чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких(ого) настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання відповідно яких(ого) стало неможливим у встановлений термін внаслідок настання таких форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили).

Торгово-промислова палата України та уповноважені нею регіональні торгово-промислові палати засвідчують форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та видають сертифікат про такі обставини протягом семи днів з дня звернення суб'єкта господарської діяльності за собівартістю [6]. Зважаючи на зазначене, врахування у складі витрат платника податку втрат від псування або знищення його майна внаслідок настання форс-мажорних обставин повинно здійснюватися на підставі відповідних первинних документів, за умови проведення обов'язкової

інвентаризації відповідно до наявних підстав для такої інвентаризації та за наявності сертифіката про форс- мажорні обставини (обставини непереборної сили). Доцільним вважаємо звернути увагу на те, що у Податковому кодексі врегульовано питання підтвердження операцій платника первинними документами на період до припинення або скасування воєнного стану на території України.

Отже, на сьогоднішній день на законодавчому рівні врегульовано питання правомірного формування витрат для цілей оподаткування у зв'язку із форс-мажорними обставинами, що сталися в умовах воєнного стану.

Література:

1. Офіційний сайт Інформаційної системи ІТС. URL: <https://evp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/582117.html> (дата звернення: 29.10.2022).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 29.10.2022).

3. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 29.10.2022).

4. Офіційний сайт газети «Головбукх». URL: <https://www.golovbukh.ua/article/9356-buhgalterskiy-oblk-opodatkuvannya-ta-trudov-vdnosini-v-umovah-vonnogo-stanu> (дата звернення: 29.10.2022).

5. Методика проведення інвентаризації об'єктів державної власності, затвердженої постановою КМУ від 30.11.2005 р. № 1121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1121-2005-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.10.2022).

6. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02.12.1997 р. № 671/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.10.2022).

The legislative features of the formation of expenses of business entities for taxation purposes, which are related to the damage or destruction of their property due to force majeure circumstances, are disclosed.

Keywords: costs, taxation, force majeure, inventory.